

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Nagy-Vadas (HUHN20107) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Juhász Krisztina

Juhász Krisztina

Lukács Attila

Tóth Pál

Somlai Tibor

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai.....	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	19
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	20
3.2.4. Kutatás, monitorozás	20
3.2.5. Mellékletek	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	23
3.3.1. Agrártámogatások.....	23
3.3.2. Pályázatok.....	26
3.3.3. Egyéb.....	26
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	26
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	26
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	26
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	31
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	32
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	33
1.1. Környezeti adottságok.....	33
1.1.1. Éghajlati adottságok	33
1.1.2. Vízirajzi adottságok	33
1.1.3. Talajtani adottságok	34
1.2. Természeti adottságok.....	34
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	35
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	37
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	38
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	40
1.3. Területhasználat	41
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	41
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	41
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	42
2. Felhasznált irodalom	44
3. Térképek.....	45

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Nagy-Vadas kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20107
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	186,25 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

1.4.2. Jelölő fajok

- Kisfészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Vidra (*Lutra lutra*)

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Nyíregyháza, Újfehértó

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS032	Nagy-Vadas-tó	186,24 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével (100%) átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról
- Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlésének 21/2007. (VI.12.) KGY rendelete helyi építési szabályzatának módosításáról és egységes szerkezetű szövegének megállapításáról
- Újfehértó város –Önkormányzata Képviselő-testületének 11/2010. (VII.15.) önkormányzati rendelete Újfehértó Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
Újfehértói Vadásztársaság. (15-853910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Lónyai-főcsatorna alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve - Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagyysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	2	1530* A tervezési terület peremén több helyen előfordul a korábbi szikes gyepek beszántása. A szántóvá alakítás az élőhelyet megsemmisíti. A szántóművelés felhagyása után az élőhely helyreállási képessége korlátozott.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A tervezési területen a nagy táblákban egyszerre végzett kaszálás a gyepek homogenizálódásához, kis mértékű elszegényedéséhez vezet. A kaszálás a gyepek mélyebb részein gyakran felázott talajon történik, ami a gyep talajának mechanikai sérüléséhez vezet, és elősegíti az inváziós fajok terjedését. Kisfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) A rendszeresen, intenzíven kaszált területeken a faj teljes életciklusának befejezésére csekély esélye van, ezért jellemzően a kaszálás által megkímélt szegélyekre szorul vissza.
A04.01	intenzív legeltetés	L	10	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A terület egyes részein időszakosan és lokálisan (különösen alacsony fűhozamú években és a tanyákhoz közel a peremi részeken) túllegeltetés léphet fel, ami a specialista és társulásalkotó fajok visszaszorulásához, a gyomfajok elszaporodásához vezet.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	50	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A tervezési terület peremi részein több foltban jelenlevő szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszer károsíthatják a jelölő élőhely élővilágát.
G01.03.	motoros járművel végzett tevékenység	M	1	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A terület szegélyi részein olykor előfordul a felázott szikes talajon a gépjárművel, mezőgazdasági gépekkel való közlekedés, ami a gyep lokális sérülését, gyomosodását, a természetes szikes mikrodomborzat roncsolását okozza.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúzió	M	50	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A tervezési terület peremi részein több foltban jelenlevő szántóterületeken történő trágyázás átmosódva tápanyagterhelést okoz a jelölő élőhelyeken, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhely biológiai

	talajvízszennyezés			sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	3	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A terület enyhébben szikes gyepeit elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>) terjedése veszélyezteti, amely kaszálás vagy legeltetés hiányában gyorsan benövi a szárazabb típusú sziki gyepeket. Az ezüstház bozót záródása esetén a sziki gyepek megsemmisülhetnek. Kisebb mértékben a szántóperemekhez közel a korábbi természetéből elvadult magas tarackbúza („energiafü”) terjedése figyelhető meg bolygatott helyeken.
I02	problémát jelentő őshonos fajok	M	50	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A szikes tómederben a nád (<i>Phragmites australis</i>) és a zsióka (<i>Bolboschoenus maritimus</i>) lassú, de folyamatos terjedése tapasztalható a nyílt vizű szikes tó rovására. Emellett a szikes gyepek nedvesebb részein megfigyelhető a nád (<i>Phragmites australis</i>) erőteljes terjedése. A folyamat összefüggésben van a talajvízviszonyok mennyiségi és összetételbeli ingadozásával, a környező területekről érkező tápanyagterheléssel, és a legeltetéses, kaszálásos területhasználat változásaival. Hosszabb távon a záródott nádas állományban a specialista sziki fajok eltűnhetnek. A folyamat visszafordítható.
J02.12.02	gátak, árvízvédelmi töltések	L	10	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A szikes tómeder északi részén több mesterséges keresztöltés húzódik, amely a tómeder nagyobb déli, illetve északi része közötti természetes vízmozgást gátolja.
K01.03	kiszáradás	L	70	Vidra (<i>Lutra lutra</i>) – A szikes tó bizonyos években természetes módon történő kiszáradása esetén a vidraállomány táplálék hiányában elhagyja a területet. Tekintettel arra, hogy a közelben több alkalmas stabil élőhely (víztározók) található, a hatás időszakos és visszafordítható.
				Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – A szikes tó tartós, több éven át visszatérő kiszáradása visszavetheti a faj populációját. Az időszakos kiszáradások csupán átmeneti visszaesést okoznak.
K03.04	ragadozás (predáció)	L	60	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – Bizonyos halfajok esetleges elszaporodása (naphal, sügér, törpeharcsa) ragadozás révén jelentős kárt tudnak tenni a faj szaporulatában.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02.06	mezőgazdasági és	M	100	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A tervezési területtel szomszédos

	erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés			szántóterületeken történő trágyázás átmosódva tápanyegterhelést okoz a jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhely biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	100	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) A tervezési területtel szomszédos szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszeres károsíthatják a jelölő élőhely élővilágát.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	90	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, okozhatja. Különösen veszélyezteteti a tartós kiszáradás a szikes tavi életközösséget, amely akár teljes mértékben eltűnhet (ahogy az számos szikes tóval megtörtént a biogeográfiai régióban). Vidra (<i>Lutra lutra</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – Az aszályos évek gyakoribbá válásával az élőhely egyre kevésbé lesz alkalmas a tavi, tartós vízállású élőhelyhez kötődő jelölő állatfajok számára, így állományuk erősen visszaeshet, eltűnhet.
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	H	90	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A vízgazdálkodási viszonyokat jelentősen megváltoztató bármely emberi beavatkozás (elsősorban belvíz elvezetés, belvízbevezetés, mederátalakítás) súlyos kockázatot jelent a szikes tavi jelleg fenntartó természetes folyamatokba.

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Nagy-Vadas kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során priritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Nagy-Vadas kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhely – a 1530* kódú „Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” – legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, természetes élőhelyi változatosságban az azt fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjon. A jelölő élőhely megőrzésével egyidejűleg célkitűzés a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a vidra (*Lutra lutra*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése. A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel a természetes szikes tavi életközösséghez kötődő, nagy számban jellemző vonuló és költő madárfajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző szikes élőhelyek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével, illetve a természetes hidrológiai folyamatokat jelentősen megváltoztató beavatkozásokkal szemben.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan a legeltetés, illetve a kíméletes, kaszátlan mozaikokat is meghagyó kaszálás, illetve - akár kombinált - alkalmazása. Ugyancsak kaszálással és legeltetéssel szükséges gondoskodni nádasok és az inváziós fajok gyepek rovására történő terjedésének megakadályozásáról.
- A szikes tó sajátos élőhelyi változatosságának és jellegének megőrzése céljából a nádas növényzet túlzott térfoglalását féken tartó legeltetés folytatása indokolt.
- A szikes tó természetes jellegének megóvásának érdekében a közvetlen vízgyűjtőről származó szennyezést szükséges megakadályozni. Ezért a vízgyűjtőterületen levő szántókon – úgy a Natura 2000 terület határain belül, mint azon kívül – indokolt a gyepesítés, illetve a tápanyag- és vegyszerszennyeződés kockázatát minimalizáló gazdálkodásra való áttérés.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Nagy-Vadas Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 4 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna, határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egységhez a terület karakteres szikes tavi élőhelykomplexumának két összefüggő egysége (északon a „Kis-Vadas”, délen a „Nagy-Vadas”) tartozik. A kezelési javaslatok középpontjában a szikes tavi jelleg kíméletes legelő gazdálkodással összegyűjtött fenntartása áll.

(1) Meghatározása: Karakteres szikes tó természetes módon időszakosan erősen változó 0-1 m körüli vízzszinttel, nyílt vizű (kiszáradva gyéren gyepes vakszik) és szikes mocsári növényzettel.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U9N (szikes tavak), B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), B5 (nem zsombékoló magassárrétek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F2 (szikes rétek), F4 (üde mézspázsitos szikfokok), F5 (padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelés egység területén található szikes tavi élőhelyeken sajátos, az adott időszak vízviszonyaigaz alkalmazkodó „legelő” gazdálkodás folytatása javasolt. Egyéb használat (horgászat, halászat, nádgazdálkodás) nem javasolható.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett szikes tó területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével. (V08).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44).
- A legelésbizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a tómeder északi részén (Kis-Vadas) korábban létrehozott, átjárást szolgáló két, 100 illetve 150 méter hosszúságú, egymástól mintegy 80 méterre található keresztöltés tényleges létjogosultsága felülvizsgálandó. Jelenleg ezeket csupán jószág áthajtására

használják – ami a tómeder északi megkerülésével, 150-200 méter kerülővel megoldható –, gépjárművel való átjárásra alkalmatlanok. Természetvédelmi szempontból a két keresztöltés megszüntetése, elbontása javasolható, ami lehetővé tenné a természetes vízjárást a tómeder elszigetelt részei között. A töltések elbontása esetén azok anyagát a Natura 2000 területen kívül javasolt deponálni.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A területen nádatartás végzése kifejezetten természetvédelmi célú beavatkozás keretében, a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság – amely ebben az esetben egyben a kezelési egység által érintett terület vagyongazdálkodója – kezdeményezésére végezhető.

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A területen található szikes tavi élőhelyközösség természetvédelmi szempontból kedvező állapota legelőt használattal oldható meg. Erre vonatkozóan általános, minden esetre érvényes szabályok, irányszámok csak nagyon korlátozottan adhatók meg. A tó nedves állapotában szarvasmarhával történő kíméletes legeltetés a sekélyebb részekben megakadályozza a nádas jellegű szikes mocsári növényzet terjedését a nyílt tófelület rovására. Szárazabb állapotban, a tó visszahúzódásával és a tófenék sajátos szikes gyeptársulásának kifejlődésével a legeltetés szélesebb zónára terjedhet ki, illetve juh számára is hasznosíthatóvá válik. Az optimális legeltetési rend mindig az adott vegetációs időszak viszonyai alapján, a természetvédelmi kezelő közreműködésével alakítható ki. A nádasban költő madárvilág védelme érdekében szükséges legelészárított zónát kijelölni a gémtelpek környékén. A tó a vidra (*Lutra lutra*) táplálkozóhelye is egyben; a tervezett használat a faj igényeinek megfelel.

KE-2 kezelési egység

A kezelési egységhez a szikes tavat övező, nagyrészt szikes, kisebb részben mocsárréti jellegű gyepek tartoznak, a jelölő faj kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) előfordulásával. A kezelési javaslatok középpontjában a gyepek, kíméletes elsődlegesen legeltetésen alapuló, másodsorban kaszálásos használatának fenntartása áll.

(1) Meghatározása: A szikes tavat övező, nagyrészt szikes, kisebb részben mocsárréti jellegű gyepek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F1a (ürmöspuszták), F2 (szikes rétek), D34 (mocsárrétek), OB (jellegtelen üde gyepek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), B5 (nem zsombékoló magassárrétek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), RA (öshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), P2a (üde és nedves cserjések)

- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja a területet fenntartó gazdálkodás, elsősorban legeltetés, másodsorban kaszálás folytatása a természeti értékek védelmét figyelembe vevő korlátozásokkal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. (GY91).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje kaszálással, illetve legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A szikes tavi élőhelykomplexum egésze szempontjából a legeltetéses használat előtérbe helyezése indokolt. Ugyanakkor az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos és a gazdálkodói racionalitásnak is megfelel a legeltetéses és kaszálós használat párhuzamos fenntartása. Annak hiányában - részben inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, továbbá nádasodás valószínűsíthető a terület jelentős részén. A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyepek felszakadozása, a legelőgyomok terjedése, az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, a jogszabályban előírt kötelező mértéknek megfelelő méretű kaszátlan foltokat hagyó, ezáltal nem homogenizáló kaszálás is elfogadható kezelési lehetőség a gyepterületek – egyúttal az itt élő a jelölő faj kifestő aszat (*Cirsium brachycephalum*) populáció – fenntartására.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egységhez a terület egy különálló kisebb szikes jellegű nádas tartozik. A kezelési javaslatok középpontjában a kíméletes nádgazdálkodás folytatása áll.

(1) Meghatározása:

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), B1a (nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): –
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén kíméletes nádgazdálkodás folytatása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- December 1. és február 15. között lehet nádatatást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V46).
- A nádas minimum 10-20%-át nem szabad learatni. (V49).
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44).
- A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani. (V53).
- A nádatatás csak fagyott talajon végezhető. (V56).
- A nádatatást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni. (V59).
- A nádatatás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos. (V62).
- A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával). (V48).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a nádgazdálkodás megfelelően kíméletes módszerekkel alkalmas az élőhely jelenlegi állapotában való megőrzésére. Natura 2000 terület egészének vonatkozásában kedvező, ha párhuzamosan vannak nádgazdálkodással érintett és érintetlen nádasok. Utóbbiak a a KE-1 kezelési egység területén jelentős kiterjedésben vannak, előbbieket optimálisan a KE-3 kezelési egység területén alakíthatók ki.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egység szántóterületeket foglal magában, melyek a Natura 2000 terület peremi részein, gyepek szomszédságában helyezkednek el. Az ezeken folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre. A kezelési javaslatok sorában elsődleges a gyepek rekonstrukciója, s amennyiben az nem valósul meg, a szántóművelésre vonatkozó javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: Szántók, parlagok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák), T2 (évelő, intenzív szántóföldi kultúrák), T10 (fiatal parlag és ugar)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, fasorok, erdősávok), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), T9 (kiskertek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket leginkább a terület gyepké alakítása (élőhely-rekonstrukció) szolgálja. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Élőhely-rekonstrukció. (GY118).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67).
- Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható (SZ10).
- Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bálát (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről 30 napon belül le kell hordani. (SZ11).
- Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki. (SZ12).
- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos. (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a szántóterületek füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. Tekintettel arra, hogy a szántók közvetlen szomszédságában magas természeti állapotú, fajgazdag, inváziós fajokkal nem fertőzött rétek találhatóak, a gyepek kialakítása során előnyben részesítendő a spontán felhagyás, vagy a közeli gyepekről származó magkeverék vagy kaszálék felhasználásával történő gyeptelepítés.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szántóföldi kultúrák vegyszeres kezelése és műtrágyázása a szomszédos gyepek élővilágát átsodródás, átmosódás révén veszélyezteti - különösen, mert azoknál magasabb térszínen helyezkednek el. A növényvédelmi vegyszerek hatására a szomszédos gyepek érzékeny élőlényei károsodhatnak. A műtrágya átmosódás hatására nitrogénkedvelő gyomfajok szaporodhatnak el, ami a ritka specialista fajok visszaszorulásához vezethet. Tartós megoldást a szántók helyén történő gyeptelepítés, jelent, de amennyiben az nem megoldható, a környezetkímélő növényvédő szerek alkalmazása, illetve a műtrágyahasználat, és egyéb, a természetes élőhelyekre veszélyt jelentő anyagok deponálásának mellőzése javasolható.

Mivel a Nagy-Vadas Natura 2000 terület mint a környék felszín alatti és csapadékvizeinek befogadója, a természetvédelmi célkitűzések tekintetében hasonló javaslatok figyelembe vétele javasolt a Natura 2000 terület határain kívül is, a szikes tó közvetlen vízgyűjtőterületén.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhely-rekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A KE-1 kezelési egység területén a tómeder északi részén (Kis-Vadas) korábban létrehozott, átjárást szolgáló két, 100 illetve 150 méter hosszúságú, egymástól mintegy 80 méterre található keresztöltés tényleges létjogosultsága felülvizsgálandó. Jelenleg ezeket csupán jószág áthajtására használják – ami a tómeder északi megkerülésével, 150-200 méter kerülővel megoldható –, gépjárművel való átjárásra alkalmatlanok. Természetvédelmi szempontból a két keresztöltés megszüntetése, elbontása javasolható, ami lehetővé tenné a természetes vízjárást a tómeder elszigetelt részei között. A töltések elbontása esetén azok anyagát a Natura 2000 területen kívül javasolt deponálni.

A KE-4 kezelési egység területén javasolt a szántóterületek füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. Tekintettel arra, hogy a szántók közvetlen szomszédságában magas természeti állapotú, fajgazdag, inváziós fajokkal nem fertőzött rétek találhatóak, a gyepek kialakítása során előnyben részesítendő a spontán felhagyás, vagy a közeli gyepekről származó magkeverék vagy kaszálék felhasználásával történő gyeptelepítés.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományai a szikes jellegű gyepek és hozzájuk kapcsolódó mocsári élőhelyek megfelelő kezelésével (legeltetés, kíméletes kaszálás) - a fajra jellemző nagy állományméret-ingadozás keretei között - stabilan tarthatók (jelenleg a faj előfordulása a KE-2 kezelési egység ismert, de – tekintettel a faj hektikus megjelenésére – a leírtak a KE-1 és KE-3 kezelési egységekben való esetleges előfordulásaira is igaz). Az érintett kezelési egységeknél ismertetett konkrét előírás-javaslatok (3.2.1. fejezet, KE-1, KE-2, KE-3 kezelési egységek) a faj fenntartásához megfelelőek.

A terület két jelölő állatfaja, a vidra (*Lutra lutra*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára az élőhely megfelelő vízellátása a kritikus tényező. Élőhelyi összefüggéseiből kiragadva mindkét faj számára kedvezőtlen a természetes szikes tavi dinamikának az a sajátossága, hogy a tó időről időre (olykor egymást követő több éven át is) kiszárad. A kiszáradás azonban csak olyan beavatkozásokkal – kívülről származó vízpótlás – lenne meggátolható, ami rendkívül károsan hatna a jelölő élőhelyre. Ez mindenképpen elkerülendő, azaz a két jelölő faj populációjának stabilizálására hivatkozva semmiképpen sem indokolható a mesterséges vízpótlás. Mindkét faj viszonylag jó migrációs képességű, és az időszakos kiszáradást a néhány kilométeren megtalálható stabil vízborítású élőhelyeken (Szelkó-tó, Oláh-réti víztározó) át képesek vészteni, és megfelelő időben visszatelepülni.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2013-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2013-as felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhely monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Javasolt a jelölő élőhely (1530* - pannon szikes sztyeppék és mocsarak - az élőhelytípus kódja után szereplő csillag [*] azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű) állományainak változását is egy-egy, a szikes élőhelymozaik különböző típusát képviselő mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

A terület jelölő növényfajának - kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) - monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható.

A terület jelölő állatfajainak - vöröshasú unka (*Bombina bombina*), vidra (*Lutra lutra*),

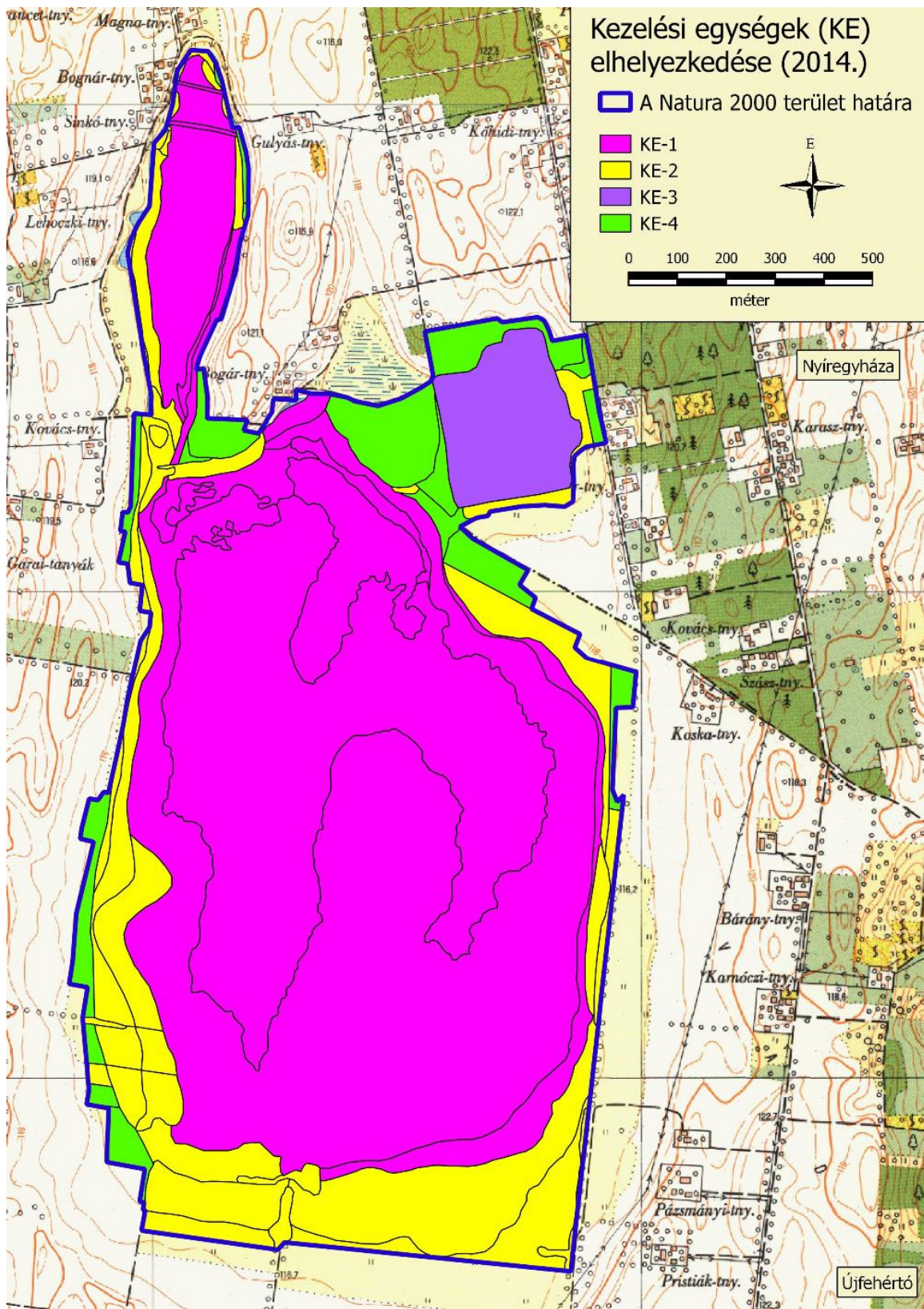
monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Amennyiben a háromévenkénti felmérésre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 10 évente, az élőhelyterképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan javasolható a szikes tómederben található nádas növényzeté terjedési/visszahúzódási dinamikájának vizsgálata, amelyre költséghatékony volta miatt a légifotó-elemzésen alapuló elemzési módszer ajánlható. Ennek segítségével meghatározhatók azok a helyek, ahol a nádas növényzet terjedése leginkább jellemző a nyílt vizű szikes tó rovására, illetve hogyan reál a nádas a legeltetési kezelésre.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Nagy-Vadas (HUHN20107) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül, országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat magterület övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területet érintően 117,76 ha földterület 100%-ban állami tulajdonban van, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében áll (Újfehértó 089/3 hrsz).

A terület további részei részben magántulajdonban, részben termelőszövetkezeti tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Nagy-Vadas kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Nyíregyháza és Újfehértó közigazgatási területeit érintve három fizikai blokkban (TR256-4-11, TR5R6-U-11 és T8F56-1-11) található. A fizikai blokkok területnagyságának mindössze 20%-a esik mezőgazdaságilag támogatható területre, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepegazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

A tervezési területen az agrártámogatások és a Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásának igénybevétele rendelkezésünkre álló információk alapján nem jellemző. Ennek oka a támogatható területek csekély aránya, amely tulajdonosi és gazdálkodói szempontból is erősen tagolt, illetve részben rendezetlen (végelszámolás alatt álló termelőszövetkezet).

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vakszikes, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Nagy-Vadas fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Nagy-Vadas Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Nagy-Vadas Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- Szikes tavak legelőtőként való használatát – differenciáltan – ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen, vagy azzal szomszédos található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található, vagy azzal szomszédos szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- Natura 2000 területen található, vagy azzal szomszédos szántók gyeppe, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök.
- Gépbeszerzés támogatása speciális kezelést igénylő, időszakosan vizes élőhelyek kaszálásához, szárzúzásához Natura 2000 területen.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyeptermesztést. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességgű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.08. Nyíregyháza	Részvevők száma: 4
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.08. Nyíregyháza	Részvevők száma: 5
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek	2014. augusztus,	Kifüggesztés darabszáma: 2

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
	tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	Újfehértó, Nyíregyháza	
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 65
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térségi televízió, térségi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (2 levél)

- Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (85 levél).
- Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (6 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyongazdálkodói külön levélben kerültek értesítésre.)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda

- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály

- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
 - Észak-Alföldi Regionális Tanács
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
 - Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
 - Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
 - Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
 - Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
 - Erdészeti szakirányítók (19 levél)
 - Agrárkamara tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 5 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 4 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzatok (Nyíregyháza, Újfehértó) 2014. augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.
 - A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	Igen (Natura 2000 önkéntes vállalások iránt érdeklődtek, a területet évente egyszer kaszálják, majd legeltetik).	fórumon megjelentek	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	igen (Növény telepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú útügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal	igen (Szervezetük a másodfokú hatósági feladatokat látja el. Építésügyi általános feladatkörben első fokú hatóságként a járasszékhely szerint települési önkormányzatok jegyzői, illetve járási építésügyi hivatalok járnak el).	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre került erdőtervrendeletek, előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen (Véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, a jelölő élőhely azonosítását, elkülönítését a mocsárrétektől. Kiegészítő javaslatot tettek a nádasok kezelésére)	fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket (jelölő élőhely azonosítása élőhelytérkép adatai alapján, nádvágási javaslatok) a szakmai tervező figyelembe vette

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhelyek értelmezésére vonatkozóan (szikes és mocsárrétek elkülönítése). Kiegészítő javaslatot tettek a nádasok kezelésére (természetvédelmi célú nádvágás lehetőségének fenntartása), amely beépült a terv végleges változatába...